

Finansdepartementet

103 33 Stockholm

Yttrande över promemorian Sänkt statlig inkomstskatt

Sammanfattning av LOs synpunkter

- LO anser att skatteintäkterna måste öka för att finansiera välfärdskostnaderna. De två föreslagna alternativen att sänka den statliga inkomstskatten innebär sänkt skatt på 1,26–1,36 miljarder kronor per år.
- LO anser att inkomstskillnaderna måste minska. Förslaget innebär att de drygt en miljon personer med högst löneinkomster i Sverige får en skattesänkning med 1 200 kronor per år.
- LO menar att effekterna på arbetsutbudet av marginalsatser ständigt överskattas av Finansdepartementet.
- LO anser att skatteförändringar bör ske inom ramen för en bredare reform.
- Mot bakgrund av ovanstående *avstyrker* LO promemorians båda alternativ att sänka den statliga inkomstskatten.

Inledning

Under innevarande mandatperiod har skatterna för höginkomsttagare uttryckligen sänkts vid två tillfällen: vid höjningen av brytpunkten för statlig inkomstskatt 2019 och vid slopandet av värnskatte från 1 januari 2020. För de löntagare som har de allra högsta lönerna har det inneburit sammanlagda skattesänkningar på 21 000 kronor per år till en kostnad av 10 miljarder kronor.^[1] Utöver detta har ytterligare ett jobbskatteavdrag införts – vilket innebär ytterligare sänkt skatt med 2 400 kronor för en genomsnittlig inkomsttagare – till en kostnad av 10 miljarder kronor. Ingen av dessa skattesänkningar har varit motiverade av fördelnings- eller effektivitetsskäl.

Skatterna ska finansiera välfärden

LO-ekonomerna gör bedömningen att statsbidragen till kommuner och regioner kommer att behöva öka med ytterligare 30 miljarder kronor per år de närmaste åren för att öka personaltätheten och förbättra anställningsvillkoren.^[2] En del kan klaras med ett mindre ambitiöst saldomål. Men på sikt kommer delar av dessa behov behöva finansieras med skattehöjningar.

Skattekvoten har sänkts från 49 procent till 43 procent på knappt 20 år. Många av skattesänkningarna har dessutom bidragit till ökade inkomstskillnader, såsom införandet av jobbskatteavdraget, förändringen av fastighetsskatten och slopandet av förmögenhetsskatten. LO menar därför att om skatter ska förändras är ökade skatter på kapitalinkomster den främsta prioriteringen.

Inkomstskillnaderna måste minska

Sedan mitten av 1980-talet har inkomstskillnaderna ökat snabbt i Sverige. Gini-koefficienten har ökat från 0,2 till över 0,3 – den största ökningen bland OECD-länderna. Den rikaste procenten av befolkningen har gått från att ha cirka fyra procent av de totala inkomsterna till att nu inneha nästan 12 procent. Trenden är en konstant ökning av denna grupps relativa inkomster i snart 40 år, med IT-kraschen och finanskrisen som endast tillfälliga avbrott. LO menar att en av vår tids viktigaste frågor är att bryta utvecklingen mot ökade inkomstskillnader. Det handlar både om att de som har det bäst ställt måste bidra mer och om att lyfta de grupper som har halkat efter.

I det sammanhanget blir en ensidig skattesänkning riktad till de 20 procent av befolkningen som i dag har den högsta ekonomiska standarden – och ännu mer specifikt de som har en lön över 43 600 kronor – ett tydligt steg i rakt motsatt riktning. Att regeringen föreslår en skatteförändring som i större utsträckning går till män och dessutom påverkar mäns inkomster i större utsträckning menar LO är oacceptabelt ur såväl ett jämlikhets- som ett jämställdhetsperspektiv.

Skatter och arbetsutbud har ett mycket osäkert samband

I promemorian motiveras förslagen med att en minskad statlig inkomstskatt ”kan öka” individernas arbetsutbud eller möjliggöra för individer att vara mer ambitiösa i sina utbildnings- och yrkesval. Samma argument användes för slopandet av värns-katten. Forskningen ger dock inget entydigt svar på huruvida detta stämmer och i så fall i vilken omfattning påverkan sker.

Det finns mycket som pekar på att skatter inte har någon större påverkan på arbetsutbudet i Sverige. Sverige har EUs högsta sysselsättningsgrad: 82,1 procent 2019 (20-64 år) – för individer med eftergymnasial utbildning är sysselsättningsgraden 90 procent. Detta samtidigt som vi har förhållandevis höga marginal- och deltagandeskatter på arbete. Samma förhållande mellan skatter och sysselsättningsgrad syns även i andra nordiska länder som Norge och Danmark. Samtidigt har ett land som USA en betydligt lägre skatt men också lägre sysselsättningsgrad.

Ett samband mellan skatter och sysselsättning kan inte avfärdas av beskrivningen ovan, men det visar på att det sannolikt är annat än skatter som avgör i hur stor utsträckning befolkningen arbetar. I en studie av Henrik Jacobsen Kleven förklaras höga skatter och hög sysselsättningsgrad med att

dessa länder har stora subventioner av arbetskraftsdeltagande genom offentlig finansiering av särskilt förskola och äldreomsorg.^[3]

I promemorian antas inga effekter på sysselsättningen av förslaget, däremot att de med högre inkomster ska arbeta mer. Enligt en rapport från LO arbetar 3-4 procent av de individer som tjänar över taket för statlig inkomstskatt deltid.^[4] Bland personer med en vanlig LO-lön – 25 000 kronor i månaden, där marginals-katten är betydligt lägre, jobbar cirka 30 procent deltid. Deltidsarbete är betydligt vanligare bland arbetare än bland tjänstemän. För 36 procent av arbetarna är anledningen att heltidsarbete saknas. Ibland argumenteras för att löntagare arbetar deltid för att ”slippa” betala statlig inkomstskatt. Men även om vi räknar om de faktiska deltidssinkomsterna till heltidslöner skulle de flesta arbetaryrken med mycket deltidarbete hamna en bra bit under brytpunkten för statlig inkomstskatt.

I en kommande rapport från LO visar vi att vare sig beslutet att arbeta eller valet av arbetade timmar påverkas av skatter i särskilt stor utsträckning. I studien går vi igenom mätproblemen i de empiriska studier som gjorts och visar hur dessa leder till att forskningen ofta överskattar effekten av skatter på arbetsutbud.^[5]

Skattesänkningar kan också få en helt motsatt effekt: att individer i stället väljer att arbeta mindre, med anledning av att samma inkomst nu ger ett högre nettoutfall. Vid en höjning av skiktgränsen blir detta den enda möjliga beteendeeffekten av förslaget i alternativ 1 för samtliga höginkomsttagare över den nya brytpunkten, eftersom de enbart får lägre genomsnittlig skatt och inte en lägre skatt på marginalen.

Då forskningsläget är mycket osäkert vad gäller effekter på individernas val av arbetstider, arbetsinnehåll och löner anser LO att motivet att öka arbetsutbudet väger mycket lätt och att i stället fördelningseffekterna är ett mycket tungt vägande skäl att inte sänka den statliga inkomstskatten.

I detta sammanhang vill LO framhålla att om regeringen vill bidra till att göra det lönsamt att arbeta finns betydligt mer träffsäkra metoder i form av höjda tak i inkomstförsäkringarna eller att öka tillgången på barnomsorg på obekväm arbetstid och/eller förbättra arbetsvillkoren i äldreomsorgen.^[6]

En samlad översyn av skattesystemet är nödvändig

LO anser att det snarast bör påbörjas ett arbete med att se över det svenska skattesystemet. Skillnaderna mellan beskattning av olika skattebaser och inkomster är omotiverat stora. Effekten av en numera regressiv fastighetsbeskattning, förmånliga 3:12-regler, särskilda regler för investeringssparkonton (ISK) och privat pensionssparande ger en mycket förmånlig beskattning av kapitalinkomster. Detta måste ändras.

Enligt överenskommelsen mellan regeringen och samarbetspartierna C och L ska en omfattande skattereform genomföras under den här mandatperioden. LO har tillsammans med tankesmedjan Tiden ett arbete med att stödja regeringen med underlag i detta arbete.^[1]

En uttalad ambition med regeringens arbete på skatteområdet är att skapa ett skattesystem som utjämnar dagens växande ekonomiska klyftor, förenklar genom att begränsa undantag och långsiktigt tryggar välfärden. Förslagen i promemorian bidrar inte på något sätt till dessa mål och LO avstyrker därför desamma.

^[1] Höjningen av brytpunkten beräknades kosta 4 miljarder och sloandet av värnskatten 6 miljarder kronor.

^[2] https://www.lo.se/start/lo_fakta/ekonomiska_utsikter_varen_2020

^[3] Kleven (2014), "How can Scandinavians Tax so much", *Journal of Economic Perspectives*, 28(4):77-98.

^[4] LO (2017), *Anställningsformer och arbetstider 2017*.

^[5] Blomqvist (2020), Underlagsrapport nummer 5 till Arbetarrörelsens skattepolitiska skuggutredning.

^[6] Se exempelvis LO (2020) *Sveriges jämställdhetsbarometer 2020 Tid, makt och pengar – jämställda och jämlika möjligheter att försörja sig livet ut*.

^[7] https://www.lo.se/start/nyheter/lo_ekonomerna_och_tankesmedjan_tiden_gor_skuggutredning_infor_skattereformen

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Susanna Gideonsson

Åsa-Pia Järliden Bergström
Handläggare